

2. Гоян І. М. Історико-філософська рефлексія психологізму: на перетині філософії і психології: монографія / І. М. Гоян. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. – 360 с.

3. Евлампієв І. І. Становление европейской неклассической философии во второй половине XIX – начале XX века / И. И. Евлампієв. – СПб.: Изд. С.–Пб ун–та, 2008. – 229 с.

4. Шопенгауер А. Мир как воля и представление. Афоризмы и максимы. Новые афоризмы / А. Шопенгауер; [Пер. с нем. Ю. Айхенвальд, Ф. Черниговец, Р. Кресин]. – Мн.: Литература, 1998. – 1408 с.

5. Ялом И. Шопенгауэр как лекарство: психотерапевтические истории / И. Ялом; [пер. с англ. Л. В. Махалиной]. – М.: Эксмо-Пресс, 2012. – 544 с.

6. Shapshay S. Schopenhauer's Aesthetics / Shapshay Sandra // The Stanford Encyclopedia of Philosophy. – [ed. by Edward N. Zalta]. – 2012. – Access mode: <http://plato.stanford.edu/archives/sum2012/entries/schopenhauer-aesthetics/>

7. Conte R., Paolucci M. Reputation in Artificial Societies: Social Beliefs for Social Order / Rosaria Conte, Mario Paolucci. – Springer Science & Business Media, 2002. – 208 p.

8. Raj Singh R. Schopenhauer: A Guide for the Perplexed / R. Raj Singh. – Bloomsbury Publishing, 2010. – 176 p.

9. Schopenhauer A. Parerga and Paralipomena / Arthur Schopenhauer; [ed. by E. F. J. Payne]. – Vol. II. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 720 p.

10. The Essays of Arthur Schopenhauer; The Art of Controversy [tr–ted by T. Bailey Saunders] / Arthur Schopenhauer. – The University of Adelaide, 2016. – Access mode: <https://ebooks.adelaide.edu.au/s/schopenhauer/arthur/controversy/index.html>

11. Young J. Schopenhauer / Julian Young. – London & New York: Routledge, 2005. – 304 p.

12. Popova M. Schopenhauer on What Makes a Genius and the Crucial Difference Between Talent and Genius / Maria Popova. – Access mode: <https://www.brainpickings.org/2016/06/29/schopenhauer-genius/>

13. Kakkori L., Huttunen R. Schopenhauer and Nietzsche on Moral Growth / Leena Kakkori and Rauno Huttunen // The Encyclopaedia of Educational Philosophy and Theory; [ed. by M. Peters, P. Ghiraldelli, B. Zarni'c, A. Gibbons]. – Access mode: <http://www.ffst.hr/ENCYCLOPAEDIA>

References

1. Antiseri D., Reale G. Zapadnaya filosofiya ot istokov do nashykh dnei. Ot romantizma do nashykh dnei / D. Antiseri, G. Reale / V perevode s ital'yanskoho i pod redaktsiyei S. A. Maltsevoi. – T.4. – SPb.: Izdatelstvo «Pnevma», 2003. – 880 s.

2. Goyan I. M. Istoryko–flososfska refleksiya psykholohizmu: na peretyni filosofiyi i psykholohiyi: monohrafiya / I. M. Goyan. – Ivano–Frankivsk: Symfoniya forte, 2011. – 360 s.

3. Yevlampiyev I. I. Stanovleniye yevropeyskoi neklasicheskoi filosofii vo vtoroi polovine XIX – nachale XX veka / I. I. Yevlampiyev. – SPb.: Izd. S.–Pb un–ta, 2008. – 229 s.

4. Shopenhauer A. Mir kak volya i predstavleniye. Aforyzmy i maksimy. Novyye aforyzmy / A. Shopenhauer; [Per. s nem. Yu. Aihenvald, F. Chernigovets, R. Kresin]. – Mn.: Literatura, 1998. – 1408 s.

5. Yalom I. Shopenhauer kak lekarstvo: psikhoterapevticheskiye istorii / I. Yalom; [per. s angl. L. V. Makhalinoy]. – M.: Eksmo–Press, 2012. – 544 s.

6. Shapshay S. Schopenhauer's Aesthetics / Shapshay Sandra // The Stanford Encyclopedia of Philosophy. – [ed. by Edward N. Zalta]. – 2012. – Access mode: <http://plato.stanford.edu/archives/sum2012/entries/schopenhauer-aesthetics/>

7. Conte R., Paolucci M. Reputation in Artificial Societies: Social Beliefs for Social Order / Rosaria Conte, Mario Paolucci. – Springer Science & Business Media, 2002. – 208 p.

8. Raj Singh R. Schopenhauer: A Guide for the Perplexed / R. Raj Singh. – Bloomsbury Publishing, 2010. – 176 p.

9. Schopenhauer A. Parerga and Paralipomena / Arthur Schopenhauer; [ed. by E. F. J. Payne]. – Vol II. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 720 p.

10. The Essays of Arthur Schopenhauer; The Art of Controversy [tr–ted by T. Bailey Saunders] / Arthur Schopenhauer. – The University of Adelaide, 2016. – Access mode: <https://ebooks.adelaide.edu.au/s/schopenhauer/arthur/controversy/index.html>

11. Young J. Schopenhauer / Julian Young. – London & New York: Routledge, 2005. – 304 p.

12. Popova M. Schopenhauer on What Makes a Genius and the Crucial Difference Between Talent and Genius / Maria Popova. – Access mode: <https://www.brainpickings.org/2016/06/29/schopenhauer-genius/>

13. Kakkori L., Huttunen R. Schopenhauer and Nietzsche on Moral Growth / Leena Kakkori and Rauno Huttunen // The Encyclopaedia of Educational Philosophy and Theory; [ed. by M. Peters, P. Ghiraldelli, B. Zarni'c, A. Gibbons]. – Access mode: <http://www.ffst.hr/ENCYCLOPAEDIA>

Doichyk M. V., PhD, associate professor, Philosophy and Sociology Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano–Frankivsk), maksydoc@ukr.net

Dignity of genius in A. Schopenhauer's philosophical works

The article presents a historic–philosophical research on Arthur Schopenhauer's perspective on the correlation of human dignity and genius reflected in his philosophical works. In the process of investigation the following methods were applied: dialectical, hermeneutical, and phenomenological. According to Schopenhauer, the only premise of revealing the essence of human life is his/her creative potential manifestation. The dignity of a human being is referred to in the focus of his/her intellectual endowment, his/her ability to rise above the social rules and reveal one's potential, given a priori. The concept of dignity is analyzed within the correlation of the concepts of honour and fame, being the manifestation of dignity from the perspective of others. The dignity of a genius reveals itself in his/her being the medium of the intelligence of many centuries and of the whole world, and, due to the spiritual superiority, his/her ability to embody the eternal into the piece of art in order to reveal its essence to other people. The true fame of a worthy creator and a worthy masterpiece is gained hard, but, once gained, lasts forever.

Keywords: dignity, genius, human being, intelligence, will, moral, life.

Доичк М. В., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціології, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Україна, Івано–Франківськ), maksydoc@ukr.net

Достоинство гения в философском творчестве А. Шопенгауэра

Статья является историко–философским исследованием особенностей понимания корреляции достоинства и гениальности человека в философском творчестве А. Шопенгауэра. В процессе исследования было использовано такие методы как диалектический, феноменологический, герменевтический. По мнению А. Шопенгауэра, необходимым условием определения значимости жизни человека является актуализация его творческого потенциала. Достоинство обуславливается интеллектуальной одаренностью человека, его способностью подняться над общественными требованиями и открыть в себе заложенные a priori возможности. Понятие достоинства анализируется в корреляции понятий славы и чести, которые актуализируют достоинство в глазах других. Достоинство гения проявляется в его способности быть носителем интеллекта многих веков и целого мира и, имея духовное преимущество над другими людьми, воплотить вечное в произведении искусства, дабы донести его сущность до них. Истинная слава достойного творца и достойного творения приобретаетается тяжело, но остается в поколениях.

Ключевые слова: достоинство, гениальность, человек, интеллект, воля, мораль, жизнь.

* * *

УДК 101.1

Карпенко С. Р., кандидат философских наук, соискатель кафедры философии, Днепрпетровский национальный университет им. Олеся Гончара (Украина, Днепр), connections@twitter.com

МЕТАФОРА ПОТОКА И СОЦИАЛЬНАЯ УСПЕШНОСТЬ В КОНЦЕПЦИИ М. ЧИКСЕНТМИХАЙ

Рассматривается концепция известного современного философа М. Чиксентмихайи. Анализируются историко–философские и социально–психологические предпосылки главного концепта мыслителя – метафоры «потока», указывается на соответствие данного понятия современным теориям эвдемонизма и социальной успешности, теорий, имеющих достаточно фундаментальное психологическое обоснование и широко представленных в истории древней и современной философии и психологии. В частности, с точки зрения американского философа, в потоковом состоянии может находиться человек, занимающийся любой деятельностью или работой. Анализ концепции американского философа позволяет заключить, что предположенный подход является современным трендом, который широко используется в сфере организации управления компаниями, управления персоналом, повышения его мотивации, то есть является достаточно продуктивным применительно к успешности экономической деятельности и одним из наиболее популярных среди многочисленных теорий и программ развития персонала компаний. Проведенный анализ позволяет заключить, что установка на реализацию «потокового состояния» является одной из постмодернистских моделей развития личности и понимания ее успешности в современную эпоху. В целом предположенная установка позволяет провести оценку успешности личности в современном сложном и непредсказуемом обществе.

Ключевые слова: поток, социальная успешность, метафоризация, эвдемонизм.

(стаття друкується мовою оригіналу)

Соціальна успішність, помимо численних бытових коннотацій, являється складним теоретичним конструктом, включаючим смисли, виробані в рамках самих різноманітних підходів. В останнє час спостерігається відхід від надмірно прямолинійних трактувань даного поняття і поступове розуміння того обставини, що для повноцінного представлення соціальної успішності необхідно використання ряду соціально-психологічних характеристик.

В зв'язі з цим, особливо цікавим і перспективним представляється підхід М. Чиксентміхайї [см. 4–9], видатного американського соціального психолога і філософа, теорії якого в останні десятиліття все більше приваляють як наукову громадськість, так і всіх зацікавлених читачів.

Цілью нинішньої статті являється розгляд концепції М. Чиксентміхайї в контексті сучасного розуміння соціального успіху, аналіз історико-філософських і соціально-психологічних передумов головного поняття мислителя – метафори «потіку», розгляд відповідності даного поняття сучасним теоріям ейдемонізму і соціальної успішності.

В своїй роботі «Потік: Психологія оптимального переживання» [6] М. Чиксентміхайї викладає теорію, згідно якої людина особливо щаслива, коли знаходиться в особеному стані потоку, стані, нагадуючому дзэн-дзэн в повній єдності зі своєю діяльністю і поточною ситуацією. Це стан потоку автор вважає оптимальним станом внутрішньої мотивації, при якій людина повністю залучена в те, що з ним відбувається або в те, чим він займається. Багатьом людям добре відомо це стан, характеризується особливим переживанням свободи, щастя, почуття повної гармонії з тим, що відбувається, відсутністю звичного розділення на суб'єкт і об'єкт діяльності. Людина, перебуваючи в потоці, здатний повністю забути про час, свої життєві потреби і про іншого. Одним з прикладів такої залученості може бути гострий любовний переживання, другим – потужний творчий імпульс, добре відомий художникам і поетам. Загалом, з точки зору американського філософа, в стані потоку може перебувати людина, яка займається будь-якою діяльністю або роботою.

Для досягнення такого стану, слід шукати рівновагу між складною задачею і здатностями самої людини. Чиксентміхайї вважає, що якщо задача надто проста, то стан потоку не може бути досягнуто. Це само по собі достатньо спірно, оскільки в багатьох класических вченнях стан залученості (наприклад, в філософії дзэн) виникає як раз при розв'язанні дуже простих завдань. Це стосується як елементарних трудових процесів, так і ситуацій навчання, набуття навички, коли виховуваний або проходить навчання, отримує задоволення при виконанні деяких монотонних операцій. Можливо припустити, що при такому підході, легше задіявати приховані резерви організму і психіки, збільшити мотивацію, створити необхідне настроєння для продовження і ускладнення навчання. Численні тексти в традиції чань-буддизму, дзэн-буддизму, а також в даосській філософії наводять подібні приклади.

Тут існує пряма залежність між досягненням потікового стану і двома головними поняттями соціальної теорії – станом щастя і соціальною успішністю. Позиція М. Чиксентміхайї особливо приваляльна тим, що переорієнтує увагу людини з простих механістических представлень про соціальну успішність і використовує для цього певні соціально-психологічні конструкти. По суті, підхід американського філософа являється сучасним трендом, який широко використовується в сфері організації управління компаніями, управління персоналом, підвищення його мотивації і т.п.

Являється достатньо спірним питання про те, наскільки взагалі можна вживати подібні метафори, чи не являється це їх використання лише ширмою, прикриваючою більш складні і суперечливі поняття. Можливо, саме використання таких метафор, як «потік», «потікове стан» і др. свідчить про певну методологічну невизначеність, властиву сучасним соціально-психологічним теоріям, що вводяться в перспективі до термінологічної анархії і релятивізму.

Сам філософ так визначає найбільш фундаментальні характеристики потікового стану: «Першим симптомом потоку: все увагу концентрується на певній задачі. Ми зосереджені, залучені, занурені. Ми знаємо, що робити, і негайно отримуємо зворотний зв'язок, що показує нам, наскільки ми в даний момент хороші в своїй справі. Після кожної подачі теннісист одразу знає, чи попав він м'яч туди, куди потрібно; торкнувшись клавіші, піаніст розуміє, чи звучала вона правильно. Навіть нудна робота, якщо привести її до відповідності здатностям людини і прояснити цілі, здатна залучати і радувати. Глибока зосередженість, підкріплена чітким рівновагом завдань і умінь, дозволяє не турбуватися про неумістні в даний момент речі. Ми забуваємо про себе і розганяємося в діяльності. <...> Коли ми використовуємо відповідні вміння, у нас виникає почуття, що ми контролюємо свої дії. Але оскільки ми надто зайняті і не можемо думати про себе, то абсолютно неважливо, чи контролюємо ми їх чи ні, чи переможемо ми або програвемо. Нерідко ми відчуваємо почуття трансцендентності, ніби межі нашої особистості розірвалися. Морське відчуття єдності з кораблем, вітром і морем; співака охоплює містическе переживання всесвітньої гармонії. Час зникає, і години летять як миттєвості» [7, с. 10].

В цілому, підхід американського філософа вписується в сучасні тенденції і реалії економічної і соціальної життя, а також способи організації успішної економічної діяльності. Во второй половині ХХ століття спостерігається активна зміна культурних і управлінських парадигм: від речово-орієнтованої до інтегральної і власне гуманітарної. Останній підхід акцентує увагу на керівців на численних ідеальних, майже «невесомих» факторах, які, тим не менше, являються потужним, востребованим, але часто слабо використовуваним резервом збільшення продуктивності роботи компанії, а також неотъемлемою характеристикою успішності кожного з її співробітників.

Гуманитарний підход в сучасному розумінні є розширенням теорії «людського капіталу», активно розробляемого представниками так званої «чикагської школи» в 60–е роки минулого століття. Остання акцентувала увагу на відтворенні людських ресурсів за допомогою освітніх програм і переході від використання вже готових робітничих кадрів до участі в їх створенні.

В межах теорії «людського капіталу» людські можливості умовно розділяються на *общі* (рівень освіти, початкова мотивація) і *спеціальні* (якості, набувані в процесі роботи саме в даній компанії).

Більш пристально розглядати такого підходу дозволить побачити ряд «підводних каменів», підстерігаючих менеджера і керівимий їм колектив.

Так, загальні здібності людини при певному сприятливому середовищі демонструють стійку тенденцію до зростання, оскільки пов'язані з певними базовими характеристиками індивідуальності: любознательністю, прагненням до нового, потребою в творчому освоєнні дійсності. В свою чергу, розвиток спеціальних якостей зазвичай зупиняється на рівні необхідному і достатньому для виконання тільки поточної роботи. Подібна професійна стагнація призводить до зниження загальної ефективності співробітника, його неспроможності адекватно реагувати на змінюючіся умови діяльності.

В цій ситуації перед керівником виникає необхідність уловити момент, коли відбулося подібне «насыщение» і дати толчок для нового витка розвитку. При цьому розмова йде не тільки і не тільки про професійний зростання працівників, але і про формування («виробництво») довготривалих емоційних характеристик і стереотипів поведінки, сприятливих більш позитивному сприйняттю самої роботи і, відповідно, до більшій успішності самого учасника процесу.

В сучасний час подібний підхід до успішності економічної діяльності є одним з найбільш популярних і представлений численними теоріями і програмами розвитку персоналу компаній. В якості ілюстрації можна назвати концепцію компаній-гедоністів, яку створив К. Кобьелл (нім. Klaus Kobbjoll), робота в якій – задоволення поділитися гедонізмом з клієнтом [2]. Такий підхід до розуміння успішності і реалізації цілей компанії є одним з найбільш популярних в сучасних постіндустріальних економіках.

Не менш показовою є концепція бізнесу в стилі фанк (funku – в жаргонному значенні – чудовий, обалденний і т.п.) двох гуру сучасного маркетингу К. А. Нордстрема і Й. Рідерстрале [3]. Шведські автори пропонують свій варіант гедоністического бізнесу, в якому учитиваються не тільки творчі здібності людини (персоналу), але і той простий факт, що кожен людина схильний працювати більш ефективно, якщо він отримує задоволення від своєї роботи. При цьому основний акцент робиться на «розв'язуванні» монотонних робітничих процедур і відмова від ієрархічної моделі організації роботи компанії. Співробітники працюють над різними проектами, причому, один і той же співробітник може виступати в якості керівника

одного проекту і бути виконавцем в межах іншого. Обсяг статті не дозволяє розглянути докладно вказані концепції, однак, несомненно, що всі вони виражають сучасні уявлення про успішність.

Становлення потоку в розумінні М. Чиксентміхай неперемінно передбачає певним чином сфокусовану увагу, наприклад, вважається, що деякі змінені стани свідомості, релігійні екстази, молитва, медитація, покращують здатність людини до досягнення поточного стану. В загальному вигляді потік або поточний стан можна описати як процес, в якому поточна ситуація, увага і мотивація з'єднуються, викликаючи продуктивну гармонію або стан зворотного зв'язку.

Незважаючи на творче використання своєї основної метафори, американський філософ не є першим, хто використовував поняття потоку для опису психічної активності людини.

Так, У. Джемс [1, с. 111–131] активно використовує метафору потоку свідомості, називаючи її властивості: «Як відбуваються свідомі процеси? Ми помічаємо в них чотири суттєві риси, які розглянемо вкратце в нинішній главі: 1) кожний стан свідомості прагне бути частиною особистого свідомості; 2) в межах особистого свідомості його стан змінюється; 3) будь-яке особисте свідомість представляє неперервну послідовність відчуттів; 4) одні об'єкти воно сприймає охоче, інші відхиляє і, взагалі, всі часи робить вибір між ними» [1, с. 113].

Функція свідомості таким чином – відбір вражень, образів пам'яті і ідей. «Свідомість завжди є для себе цілим, не розбитим на частини. Такі висловлювання, як «ланцюжок» (або ряд) психічних явищ», не дають нам уявлення про свідомість, яке ми отримуємо від нього безпосередньо. В свідомості немає зв'язок, воно тече неперервно. Все природніше до нього застосувати метафору «річка» або «потік». Говорячи про неї, будемо підтримувати термін «потік свідомості» (думки або суб'єктивної життя)» [1, с. 118]. Слід сказати також, що в цілому сучасна психологія і соціальна теорія не можуть претендувати тут на пальму першості. Метафора потоку в відношенні людських станів і переживань є одним з найбільш важливих понять традиційних релігій, особливо це стосується східної традиції, зокрема, даосської релігії і філософії. Схожі моменти можна знайти і в античних джерелах, а також в матеріалах польових антропологічних досліджень, що показують, що інтуїтивно використовується ідея потоку в її зв'язку з людським щастям і успішністю є скорше загальною рисою, ніж виключенням.

В цілому концепція М. Чиксентміхай представляє одну з сучасних версій етики евдемонізму, підходу, маючого достатньо фундаментального психологічного обґрунтування і широко представленого в історії давньої і сучасної філософії і психології. Новизною даної позиції слід вважати широке використання матеріалу і понять східних релігійно-філософських систем в взаємозв'язку з реальними сучасними постіндустріальними суспільствами. В цьому контексті можна описати цей підхід з позиції Ж. Бодрийяра і його теорії симулякра. Симулякр (от лат. *simulo*, «робити вигляд, притворювати») копія, не маюча

оригінала в дійсності. Раніше дане поняття означало просто зображення, картинку, репрезентацію. Наприклад, фотографія – симулякр той реальності, яка на ній зображена. Переказ деякого сюжету, малюнок – все це приклади симулякрів.

В теперішній час під симулякром розуміють звичайно те, в якому сенсі це слово використовував Бодрийяр: симулякр – це зображення без оригінала, репрезентація чого-то, що насправді не існує. Якщо вести мову про економіку, то в якості симулякрів можна розглядати достатньо широкий коло явищ – починаючи з рекламних буклетів, більш яскравих, ніж ті, що вони рекламують, і закінчуючи створенням у споживача установок, провокують його на споживання можливо і не потрібної йому продукції. В певному відношенні, достатньо багато в економіці сучасних постіндустріальних суспільств може бути розглянуто як симулякри: різноманітні мережеві віртуальності, посмішка на устах актора в рекламному ролику, розхвалюючі неіснуючі властивості товару і багато інше.

Одним із таких симуляків може бути названий також і потік (потікове стання) М. Чиксентміхайї, оскільки він орієнтує не на реальний зміст людської діяльності, не розглядання останньої з точки зору її суспільної цінності, вимоганості, перспективності і пр., а з позиції того віртуального задоволення, яке вона приносить її учаснику. По суті, установка на реалізацію так званого «потікового стання» є однією з постмодерністських моделей розвитку особистості і розуміння її успішності в сучасну епоху.

Список использованных источников

1. Джемс У. Психология [Текст] // Записки историко-филологического факультета Санкт-Петербургского ун-та. Часть XXXIX / У. Джемс. – СПб., 1896. – 408 с.
2. Кобелл К. Мотивация в стиле ЭКШН. Восторг заразителен [Текст] / К. Кобелл. – М.: Альпина Паблшер, 2011. – 192 с.
3. Нордстрем К. А., Ридерстрале Й. Бизнес в стиле фанк. Капитал пляшет под дудку таланта [Текст] / К. А. Нордстрем, Й. Ридерстрале. – СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2008. – 280 с.
4. Чиксентміхайї М. Правильный бизнес: Лидерство, состояние потока и создание смысла. Пер. с англ. Е. Перовой [Текст] / М. Чиксентміхайї. – М.: Карьера Пресс, 2014. – 320 с.
5. Чиксентміхайї М. Креативность: Психология открытий и изобретений [Текст] / М. Чиксентміхайї. – М.: Карьера Пресс, 2013. – 528 с.
6. Чиксентміхайї М. Поток: Психология оптимального переживания. Пер. с англ. Е. Перовой [Текст] / М. Чиксентміхайї. – М.: Альпина non-fikshn, 2011. – 520 с.
7. Чиксентміхайї М. Эволюция личности. Пер. с англ. Е. Алексеев, А. Шварц. [Текст] / М. Чиксентміхайї. – М.: Альпина non-fikshn, 2013. – 420 с.
8. Csikszentmihalyi M. Finding Flow. The Psychology of Engagement With Everyday Life. – NY: Basic Books, 1997. – 181 p.
9. Csikszentmihalyi M. Applications of Flow in Human Development and Education. The Collected Works of Mihaly Csikszentmihalyi. – NY: Springer, 2014. – 494 p.

References

1. Dzhehms U. Psikhologiya [Tekst] // Zapiski istoriko-filologicheskogo fakulteta Sankt-Peterburgskogo un-ta. Chast XXXIX / U. Dzhehms. – SPb., 1896. – 408 s.
2. Kobell K. Motivatsiya v stile EKShN. Vostorg zaraziteln [Tekst] / K. Kobell. – M.: Alpina Pablisner, 2011. – 192 s.
3. Nordstrem K. A., Riderstrale Y. Biznes v stile fank. Kapital plyashet pod dudku talanta [Tekst] / K. A. Nordstrem, Y. Riderstrale. – SPb.: Stokgolmskaya shkola ekonomiki v Sankt-Peterburge, 2008. – 280 s.

4. Chiksentmikhayi M. Pravilnyy biznes: Liderstvo, sostoyanie potoka i sozdanie smysla. Per. s angl. Ye. Perovoy [Tekst] / M. Chiksentmikhayi. – M.: Karera Press, 2014. – 320 s.

5. Chiksentmikhayi M. Kreativnost: Psikhologiya otkrytiy i izobreteniy [Tekst] / M. Chiksentmikhayi. – M.: Karera Press, 2013. – 528 s.

6. Chiksentmikhayi M. Potok: Psikhologiya optimalnogo perezhivaniya. Per. s angl. Ye. Perovoy [Tekst] / M. Chiksentmikhayi. – M.: Alpina non-fikshn, 2011. – 520 s.

7. Chiksentmikhayi M. Evolyutsiya lichnosti. Per. s angl. Ye. Alekseev, A. Shvarts. [Tekst] / M. Chiksentmikhayi. – M.: Alpina non-fikshn, 2013. – 420 s.

8. Csikszentmihalyi M. Finding Flow. The Psychology of Engagement With Everyday Life. – NY: Basic Books, 1997. – 181 p.

9. Csikszentmihalyi M. Applications of Flow in Human Development and Education. The Collected Works of Mihaly Csikszentmihalyi. – NY: Springer, 2014. – 494 p.

Karpenko S. R., Ph.D in Philosophy, the competitor of the chair of philosophy, Oles Honchar Dnipropetrovsk National University (Ukraine, Dnepr), connections@twitter.com

A metaphor of flow and social success in conception of Mihaly Csikszentmihalyi

The concept of the known modern philosopher of M. Csikszentmihalyi is considered. Historical and philosophical and socially-psychological preconditions main concept of thinker – metaphors «stream» are analyzed, it is underlined conformity this concept to modern theories eudaemonism and social success, which have fundamental psychological substantiation and widely presented in the history of ancient and modern philosophy and psychology. In particular, with the point of view of the American philosopher, in flow condition there are can be a person who is engaged in any activity or work. The analysis of the concept of the American philosopher allows to conclude that the offered approach is a modern trend which is widely used in sphere of the organisation of management by the companies, human resource management, increase of its motivation, that is productive in success of economic activities and one of the most popular among numerous theories and programs of development of the personnel of the companies. The carried out analysis allows to conclude that installation on realization of thy «flow conditions» is one of postmodernist models of development of the person and understanding of its success in present period. As a whole the offered installation allows to spend an estimation of success of the person in a modern difficult and unpredictable society.

Keywords: a stream, social success, metaphoric, eudaemonism.

Karpenko S. P., кандидат філософських наук, здобувач кафедри філософії, Дніпропетровський національний університет ім. Олесь Гончара (Україна, Дніпро), connections@twitter.com

Метафора потоку і соціальна успішність у концепції М. Чиксентміхайї

Розглядається концепція відомого сучасного філософа М. Чиксентміхайї. Аналізуються історико-філософські й соціально-психологічні передумови головного концепту мислителя – метафори «потіку», вказується на відповідність даного поняття сучасним теоріям еудемонізму й соціальної успішності, теорій, що мають досить фундаментальне психологічне обґрунтування й широкі представлені в історії стародавньої та сучасної філософії й психології. Зокрема, з погляду американського філософа, у потоковому стані може перебувати людина, що займається будь-якої діяльністю або роботою. Аналіз концепції американського філософа дозволяє заключити, що запропонований підхід є сучасним трендом, який широко використовується в сфері організації керування компаніями, керування персоналом, підвищення його мотивації, тобто є досить продуктивним стосовно розуміння успішності економічної діяльності й одним з найбільш популярних серед численних теорій і програм розвитку персоналу компаній. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що установка на реалізацію «потікового стану» є однією з постмодерністських моделей розвитку особистості та розуміння її успішності у сучасну епоху. У цілому запропонована установка дозволяє провести оцінку успішності особистості в сучасному складному й непередбаченому суспільстві.

Ключові слова: потік, соціальна успішність, метафоризація, еудемонізм.

* * *